వడ్డీ

٣ - بَابُ الرِّبَا

695. హజ్రత్ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లాహ్ (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) వడ్డీ తీసుకునేవారినీ, ఇచ్చేవారినీ, ఈ లావాదేవీలను గురించి వ్రాసేవారినీ, దీనికి సాక్షులుగా ఉండే వారినీ ధూత్కరించారు. ఆయన (స) ఇంకా ఇలా అన్నారు- (ఈ పాపాన్ని మూట కట్టుకోవటంలో) వీరంతా సమానులే. (ముస్లిం - బుఖారీలో అబూ జుహైఫా (రజి)చే ఉల్లేఖించబడిన హదీసులో కూడా ఇలాగే ఉంది)

(٦٩٥) عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ آكِلَ الرِّبَا وَمُؤْكِلَهُ وَكَاتِبَهُ وَشَاهِدَيْهِ، وَقَالَ: هُمْ سَوَآءٌ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ، وَلِلْبُخَارِيِّ نَحْوُهُ مِنْ حَدِيْثِ أَبِيْ جُحَيْفَةَ.

సారాంశం

హదీసులో 'రిబా' అనే పదం వచ్చింది. రిబా అంటే అధికం, పెంపుదల అని అసలు అర్థం. లావాదేవీల సందర్భంగా ఒక వస్తువును లేదా పైకాన్ని ఒక నిర్ణీత కాలానికిగాను ఇచ్చి, దానిపై ఎక్కువ మొత్తం పుచ్చుకోవటమే రిబా. దీనినే మన నాట వడ్డీ అంటాము. ఈ వడ్డీ ఇస్లాంలో నిషిద్ధం. దాన్ని ఇవ్వటం, పుచ్చుకోవటం, ఈ వ్యవహారంలో దస్తావేజులు, నోటులు వ్రాయటం, దీనికి సాక్ష్యంగా ఉండటం - అన్నీ అధర్మమే. ఇలాంటి వారందరినీ దైవప్రవక్త (సఅసం) శపించారు. దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో ఇది హరామ్ (నిషిద్ధం)గా ఖరారు చేయబడింది.ఈ వడ్డీ .వ్యవహారాన్ని మానుకోని వారిపై అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త (స) తరపున యుద్ధప్రకటన గావించబడింది. ఇది ఎంత శాపగ్రస్తమైన వ్యవస్థ అంటే యావత్తు ప్రపంచ ప్రజలు దీని వాతనపడి కోలుకోలేని స్థితిలో ఉన్నారు. ఈ శాపం నుండి బయటపడటానికి ముస్లింలు చిత్తశుద్ధితో ప్రయత్నించాలి.

(٦٩٦) وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: **«الرِّبَا ثَلاَثَةٌ وَسَبْعُونَ بَاباً، أَيْسَرُهَا مِثْلُ أَنْ يَنْكِحَ الرَّجُلُ أُمَّهُ، وَإِنَّ أَرْبَى الرِّبَا عِرْضُ الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ»**. رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهْ مُخْتَصَراً، وَالْحَاكِمُ بِتَمَامِهِ، وَصَحَّحَهُ.

696. దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం)ప్రవచించారని హజ్రత్ అబ్దుల్లాహ్ బిన్ మస్వూద్ (రజి) ఉల్లేఖించారు : ఆయన (స) ఇలా ప్రవచించారు - వడ్డీలో డెబ్భయి మూడు స్థాయిలున్నాయి. వాటిలో అత్యంత హీనమైన స్థాయి (దశ) యొక్క పాపం; ఒక వ్యక్తి తన కన్న తల్లిని పెళ్ళాడటం వంటిది. వడ్డీ యొక్క అత్యంత తీవ్రస్థాయి పాపం ఒక ముస్లిం పరువు ప్రతిష్ఠలను మంట గలపటం. (దీనిని ఇబ్నె మాజ సంక్షిప్తంగానూ, హాకిమ్ సంపూర్ణంగానూ వివరించారు. వారు దీనిని ప్రామాణికమైన హదీసుగా కూడా పేర్కొన్నారు)

సారాంశం

వడ్డీ వ్యవస్థ ఎంత నీచమయినదో, జుగుప్సాకరమైనదో ఈ హదీసు ద్వారా చెప్పబడింది. అలాగే సాటి ముస్లిం చేయని ఒక పనిని గురించి అతని పరోక్షంలో చెప్పుకోవటం, మర్యాదస్తులైన వారిని రచ్చకీడ్చి వారిపై నీలాపనిందలు మోపటం ఎంత ఘోరమైన తప్పిదమో కూడా ఇందులో చెప్పబడింది. ఇతరుల పరువు ప్రతిష్ఠలను మంటగలపాలన్న దుర్బుద్ధి మన వారిలో మరీ ఎక్కువైపోయింది. ఈ రోగం మన పుణ్య కార్యాలను హరించి - పరలోకంలో - ప్రభువు సమక్షంలో మనల్ని దరిద్రులుగా నిలబెడుతుందన్న సంగతిని మరువరాదు.

(٦٩٧) وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: **«لاَ تَبِيعُوا الذَّهَبَ بِالذَّهَبِ إِلاَّ مِثْلاً بِمِثْلٍ، وَلاَ تُشِفُّوا بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ، وَلاَ تَبِيعُوا الْوَرِقَ بِالْوَرِقِ**

697. హజ్రత్ అబూ సయీద్ ఖుదరీ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు - "బంగారానికి బంగారం సరిసమానంగా తప్ప (హెచ్చు తగ్గులు చేసి) అమ్మకండి. రెండిటి బరువు (విలువ)లో కూడా హెచ్చుతగ్గులు చేయకండి. అలాగే వెండికి వెండి

إلاَّ مِثْلاً بِمِثْلٍ، وَلاَ تُشِفُّوا بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ، وَلاَ تَبِيعُوا مِنْهَا غَائِباً بِنَاجِزٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

సరిసమానంగా తప్ప (హెచ్చు తగ్గులు చేసి) అమ్మకండి. ఆ రెండిటి బరువు (విలువ)లో కూడా ఎక్కువ తక్కువలు చేయకండి. ఈ రెండింటిలో లేని దానికి బదులుగా ఉన్న దానిని అమ్మకండి. (క్రయవిక్రయాలు రుణం రూపేణా జరపకండి అన్న అర్థం కూడా వస్తుంది) (బుఖారీ, ముస్లిం)

(٦٩٨) وَعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ، وَالفِضَّةُ بِالفِضَّةِ، وَالْبُرُّ بِالْبُرِّ، وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ، وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ، وَالْمِلْحُ بِالْمِلْحِ، مِثْلاً بِمِثْلٍ، سَوَاءً بِسَوَاءٍ، يَداً بِيَدٍ، فَإِذَا اخْتَلَفَتْ هَذِهِ الأَصْنَافُ فَبِيعُوا كَيْفَ شِئْتُمْ، إِذَا كَانَ يداً بِيدٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

698. హజ్రత్ ఉబాద బిన్ సామిత్ (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా ఉపదేశించారు - "బంగారానికి బదులు బంగారం, వెండికి బదులు వెండి, గోధుమలకు బదులు గోధుమలు, బార్లీకి బదులు బార్లీ, ఖర్జూర పండ్లకు బదులు ఖర్జూర పండ్లు, ఉప్పుకు బదులు ఉప్పు - ఒకే విధమైనవి - సరిసమానంగా, రొక్కం తీసుకుని అమ్మాలి. అయితే వస్తువులు విభిన్నంగా ఉన్నప్పుడు కోరినవిధంగా అమ్మవచ్చు. కాని నగదు మాత్రమే ఇవ్వాలి." (ముస్లిం)

సారాంశం

'సరిసమానంగా' అని నొక్కి పలకటంలోని ఉద్దేశ్యం వ్యాపారులను వడ్డీ నుంచి దూరంగా ఉంచటమే. పై హదీసులో పేర్కొనబడిన 6 రకాల వస్తువులకు వడ్డీ (రిబా) నిషేధం తప్పక వర్తిస్తుంది. ఇవిగాక మిగిలిన వస్తువులకు వడ్డీ నిషేధాజ్ఞ వర్తిస్తుందా? లేదా? అన్న విషయంపై విద్వాంసులలో భేదాభిప్రాయం ఉంది. అయితే వడ్డీకి కారణభూతంగా పరిణమించే అంశాలు ఎక్కడైనా పొడసూపి అక్కడ వస్తువుల లావాదేవీల్లో హెచ్చుతగ్గులు చేయటం జరిగితే అది కూడా వడ్డీ క్రిందికే వస్తుందని మెజారిటీ ఉలమాలు అభిప్రాయపడుతున్నారు.

699. దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ప్రబోధించారని హజ్రత్ అబూ హురైర (రజి) వివరించారు : "బంగారానికి బదులు బంగారమే. కాని అది బరువులోనూ, నాణ్యత (కేరెట్)లోనూ సరితూగేదై ఉండాలి. వెండికి బదులు వెండి. అయితే అది బరువులోనూ, తరహాలోనూ సరిసమానంగా ఉండాలి. ఇంతకుమించి ఎవరైనా ఎక్కువ తీసుకున్నా, ఎక్కువ ఇచ్చినా అది 'వడ్డీ' అవుతుంది. (ముస్లిం)

(٦٩٩) وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «**الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ وَزْناً بِوَزْنٍ، مِثْلاً بِمِثْلٍ، وَالْفِضَّةُ بِالْفِضَّةِ وَزْناً بِوَزْنٍ، مِثْلاً بِمِثْلٍ، فَمَنْ زَادَ أَوْ اسْتَزَادَ فَهُوَ رِباً**». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

700. హజ్రత్ అబూ సయీద్ ఖుదరీ (రజి) మరియు హజ్రత్ అబూహురైర (రజి)ల కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఒక వ్యక్తిని ఖైబర్ ప్రాంతపు శిస్తు వసూలు చేయడానికి నియమించారు. అతడు వెళ్ళి మేలు రకం ఖర్జూర పండ్లను వసూలుచేసి ఆయన (స) సమక్షంలోకి తెచ్చాడు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (సఅసం) "ఖైబర్‌లో ఉత్పత్తి అయ్యే ఖర్జూర పండ్లన్నీ ఇలాగే ఉంటాయా?" అని అడిగారు. దానికా వ్యక్తి, "లేదు దైవప్రవక్తా (స)! దైవసాక్షిగా చెబుతున్నాను. అన్నీ ఇలా ఉండవు. మేము ఇలాంటి ఒక 'సా' మేలు రకం ఖర్జూర పండ్లను రెండు 'సా'ల, మూడు 'సా'ల రెండవ రకం (నాసిరకం) ఖర్జూర పండ్లకు బదులుగా తీసుకుంటాము" అని సమాధానమిచ్చాడు. దైవప్రవక్త

(٧٠٠) وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اسْتَعْمَلَ رَجُلاً عَلَى خَيْبَرَ، فَجَاءَهُ بِتَمْرٍ جَنِيبٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «**أَكُلُّ تَمْرِ خَيْبَرَ هٰكَذَا؟**» فَقَالَ: لاَ، وَاللهِ، يَا رَسُولَ اللهِ! إِنَّا لَنَأْخُذُ الصَّاعَ مِنْ هٰذَا بِالصَّاعَيْنِ وَالثَّلاَثَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: **لاَ تَفْعَلْ، بِعِ الْجَمْعَ**

بالدراهم، ثُمَّ ابْتَعْ بالدَّراهِمِ جَنيباً»، وَقَالَ فِي الْمِيزَانِ مِثْلَ ذَلِكَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَلِمُسْلِمٍ: «وَكَذٰلِكَ الْمِيزَانُ».

(సఅసం) అతని ఈ మాట విని "అలా చేయకండి. నాసిరకం ఖర్జూర పండ్లను దిర్హమ్‌లకు బదులుగా అమ్మి, ఆ తరువాత ఆ దిర్హమ్‌లతో (నగదు ఇచ్చి) మేలు రకం ఖర్జూర పండ్లను కొనండి" అని సూచించారు. తూకం వేసే వస్తువుల విషయంలో కూడా ఇలాగే చేయాలి అని కూడా అన్నారు. (బుఖారీ, ముస్లిం) 'తూకంలోనూ ఇలాగే చేయాలి' అని ముస్లింలో ఉంది.

సారాంశం

వస్తువుల లావాదేవీలు జరిగినపుడు కొలతలు, తూనికల్లో ఖచ్చితంగా వ్యవహరించాలి. అలాగే ఆహార వస్తువుల నాణ్యతను కూడా సరిగ్గా బేరీజు వేయాలి. ఎందుకంటే మార్కెట్టులో మేలు రకం వస్తువుకు ఒక ధర, నాసి రకం వస్తువుకు మరొక ధర ఉంటుంది. పుచ్చుకునే సమయంలో మేలురకం వస్తువును పొంది, ఇచ్చే సమయంలో నాసిరకం వస్తువును ఇవ్వటం న్యాయసమ్మతం కాదు. ఇది ఉపకారికి అపకారం చేయటమే. అలాగే రెవిన్యూ అధికారులకు, తహసీల్దారులకు కూడా ఈ హదీసులో హితోపదేశం ఉంది. రైతులు పండించే పంటలో నాణ్యమైన భాగాన్ని శిస్తుగా వసూలు చేయటం ఎంతమాత్రం సమంజసం కాదని ఈ హదీసు ద్వారా బోధపడుతున్నది.

(٧٠١) وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ بَيْعِ الصُّبْرَةِ مِنَ التَّمْرِ لاَ يُعْلَمُ مَكِيلُهَا بِالْكَيْلِ الْمُسَمَّى مِنَ التَّمْرِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

701. హజ్రత్ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లాహ్ (రజి) కథనం : "దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) కొలవని ఖర్జూర పండ్ల రాసిని కొలిచిన నిర్ణీత ఖర్జూర పండ్ల రాసికి బదులుగా అమ్మడాన్ని వారించారు." (ముస్లిం)

సారాంశం

ఈ హదీసులో కొలవని ఖర్జూర పండ్ల **రాసికి బదులుగా** బరువు లేక తూకం నిర్ధారణ అయిన ఖర్జూర పండ్ల రాసిని **అమ్మడం నిషేధించబడింది.** ఎందుకంటే ఆ రాసి ఎంత బరువు ఉంటుందో లేక కొలతలో **ఎంత పరిమాణంలో ఉంటుందో** ఎవరికీ తెలీదు. కేవలం

అంచనాల ఆధారంగా రాసులకు రాసులే అమ్మివేయటం భావ్యం కాదు. ఈ పద్ధతివల్ల ఉభయుల్లో ఒకరికి నష్టం, ఇంకొకరికి అకారణంగా లాభం వస్తుంది. అందుకే ఇది నిషిద్ధంగా ఖరారు చేయబడింది.

702. దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ప్రవచించగా తాను వినేవాడినని హజ్రత్ మామర్ బిన్ అబ్దుల్లాహ్ (రజి) తెలిపారు. ఆయన (సఅసం) ఇలా ప్రవచించారు - "ఆహార ధాన్యానికి బదులు ఆహార ధాన్యమే. (అయితే) అది ఒకే కోవకు మరియు ఒకే పరిమాణానికి చెందినదై ఉండాలి." ఆ రోజుల్లో బార్లీ (గింజలు) మా ఆహారంగా ఉండేది. (ముస్లిం)

(٧٠٢) وَعَنْ مَعْمَرَ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: إِنِّي كُنْتُ أَسْمَعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «الطَّعَامُ بِالطَّعَامِ مِثْلاً بِمِثْلٍ، وَكَانَ طَعَامُنَا يَوْمَئِذٍ الشَّعِيرُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

సారాంశం

ఆహార ధాన్యాలను అమ్మదలిస్తే సరికి సరిగా అమ్మాలనీ, హెచ్చుతగ్గులు చేయటం నిషిద్ధమనీ ఈ హదీసు ద్వారా అవగతమవుతున్నది. ఇంతకు ముందు వచ్చిన ఉబాద బిన్ సామిత్ (రజి) ఉల్లేఖనం (698) ప్రకారం గోధుమలు వేరు, బార్లీ వేరు. అవి రెండూ ఒకటి కావు. ప్రవక్త ప్రియసహచరుల అభిప్రాయం కూడా ఇదే. అందుచేత గోధుమలకు బదులు బార్లీ, బార్లీకి బదులుగా గోధుమల మారకం జరిగినపుడు అవి సరిసమానంగా ఉండనవసరం లేదు. కాని ఇమామ్ మాలిక్ (రహ్మ.లై) మాత్రం ఈ రెంటినీ ఒకే కోవకు చెందిన ధాన్యంగా పరిగణిస్తూ వీటి మారకంలో సరిసమానంగా ఇవ్వాలని అంటున్నారు.

703. హజ్రత్ ఫజాలా బిన్ ఉబైద్ (రజి) కథనం : నేను ఖైబర్ పోరాటం జరిగిన నాడు ఒక నెక్లస్‌ను 12 దీనార్లకు కొన్నాను. ఆ హారంలో బంగారంతోపాటు రత్నాలు కూడా పొదగబడి ఉన్నాయి. నేను వాటిని వేరుచేసి చూడగా 12 దీనార్లకన్నా ఎక్కువ బంగారం ఉన్నట్లు తెలిసింది. నేనీ సంగతి దైవప్రవక్త (సఅసం) ముందు ప్రస్తావించగా,

(٧٠٣) وَعَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: اشْتَرَيْتُ يَوْمَ خَيْبَرَ قِلَادَةً بِاثْنَي عَشَرَ دِينَاراً، فِيهَا ذَهَبٌ وخَرَزٌ، فَفَصَّلْتُهَا، فَوَجَدْتُ فِيهَا أَكْثَرَ مِنَ اثْنَي عَشَرَ دِينَاراً،

فَذَكَرْتُ ذٰلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ، فَقَالَ: «لَا تُبَاعُ حَتَّى تُفْصَلَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

ఆయన (సఅసం) ఇలా ఉపదేశించారు: "వాటిని (బంగారాన్ని, రత్నాలను) వేరు పరచే దాకా అమ్మకూడదు." (ముస్లిం)

సారాంశం

బంగారంతో చేయబడిన నగలలో మరేదైనా రాయిగాని, రత్నంగానీ, మాణిక్యంగానీ పొదగబడి ఉంటే, వాటిని వేరుపరచే వరకూ బంగారం కింద లెక్కకట్టి అమ్మరాదని ఈ హదీసు ద్వారా రూఢీ అవుతోంది. వాటిని వేరుచేయనిదే బంగారం బరువు ఎంతవుందో, ఇతరత్రా వస్తువుల బరువు ఎంత ఉందో స్పష్టంగా తెలిసిరాదు. ఇమామ్ షాఫయి (రహ్మ.లై), ఇమామ్ అహ్మద్ (రహ్మ.లై) మరియు ఎంతోమంది ధర్మవేత్తల అభిప్రాయం కూడా ఇదే.

(٧٠٤) وَعَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ بَيْعِ الْحَيَوَانِ بِالْحَيَوَانِ نَسِيئَةً. رَوَاهُ الْخَمْسَةُ، وَصَحَّحَهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ الْجَارُودِ.

704. హజ్రత్ సమురహ బిన్ జున్దుబ్ (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) పశువుకు బదులు పశువును అరువుగా అమ్మటాన్ని నిషిద్ధంగా ఖరారు చేశారు. (దీనిని ఐదుగురు ఉల్లేఖించారు- తిర్మిజీ, ఇబ్నె జారూద్‌లు దీన్ని ప్రామాణికమైందిగా ఖరారు చేశారు)

(٧٠٥) وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: «إِذَا تَبَايَعْتُمْ بِالعِينَةِ، وَأَخَذْتُمْ أَذْنَابَ الْبَقَرِ، وَرَضِيتُمْ بِالزَّرْعِ، وَتَرَكْتُمُ الْجِهَادَ،

705. దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ప్రవచించగా తాను విన్నానని హజ్రత్ ఇబ్నె ఉమర్ (రజి) తెలిపారు : (ఆయన - సఅసం - ఇలా ప్రవచించారు) "మీరు 'ఈనహ్' వ్యాపారం చేయసాగినపుడు, ఎడ్ల తోకలు పట్టుకుని, వ్యవసాయపనులలో లీనమైపోయి జిహాద్‌ను పరిత్యజించినపుడు అల్లాహ్ మీపై పరాభవాన్ని, అవమానాన్ని విధిస్తాడు. మరి మీరు (చేసిన పొరపాటును గ్రహించి) ధర్మం వైపునకు మరలిరానంత వరకూ ఈ (పరాభవ) స్థితిని మీ నుండి తొలగించడు." (దీనిని

سَلَّطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ ذُلاًّ لاَ يَنْزِعُهُ حَتَّى تَرْجِعُوا إِلَى دِينِكُمْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ مِنْ رِوَايَةِ نَافِعٍ عَنْهُ، وَفِي إِسْنَادِهِ مَقَالٌ، وِلأَحْمَدَ نَحْوُهُ مِنْ رِوَايَةِ عَطَاءٍ، وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ، وَصَحَّحَهُ ابْنُ الْقَطَّانِ.

అబూదావూద్ నాఫె - రహ్మ.లై - ఉల్లేఖనం ఆధారంగా పొందుపరచారు. దీని పరంపరపై చర్చకు తావు కలిగినది. ముస్నద్ అహ్మద్‌లో వచ్చిన అతా - రహ్మ.లై - ఉల్లేఖనంలో కూడా ఇలాగే అనబడింది. దీని ఉల్లేఖకులు విశ్వస నీయులు. ఇబ్నె ఖత్తాన్ దీనిని దృఢ మైనదిగా పేర్కొన్నారు)

సారాంశం

ఈనహ్ : హదీసులో 'ఈనహ్' అనే పదం ప్రయోగించబడింది. ఇదొక రకమైన వ్యాపారానికి పెట్టబడిన పేరు. అమ్మకందారుడు కొనుగోలుదారుని బలహీనతను పసిగట్టి, దాన్ని 'సొమ్ము' చేసుకునే ఉద్దేశ్యంతో జరిపే వ్యాపార వ్యవహారమే ఈనహ్. దీనిప్రకారం కొనుగోలుదారుడు ఒక వస్తువును ఒక నిర్ణీత కాలానికి గాను అరువుగా కొంటాడు. గడువు ముగిసే నాటికి అప్పును చెల్లించలేడు. ఈ తరుణంలో అమ్మకందారుడు వచ్చి అదే వస్తువును అతను అమ్మిన ధరకన్నా తక్కువ ధరకు వాపసు తీసుకుంటాడు. ఉదాహరణకు : అమ్మేవాడు ఒక పుస్తకాన్ని వంద రూపాయలకు అమ్మి నెల రోజుల్లోగా పైకం చెల్లించాలని గడువు పెట్టాడు. పుస్తకాన్ని కొన్న వ్యక్తి ఆ గడువులోగా ఆర్థిక యిబ్బందుల వల్ల వంద రూపాయలు ఇవ్వలేకపోయాడు. అప్పుడు అమ్మేవాడు వచ్చి ఆ పుస్తకాన్ని 80 రూపాయల వెలకట్టి తీసుకుంటాడు. అంటే పుస్తకాన్ని కొన్న వ్యక్తి అమ్మిన వ్యక్తికి 20 రూపాయలు బాకీపడ్డాడు. కాగా; అమ్మిన వ్యక్తి తన పుస్తకాన్ని తాను తెచ్చుకోవటమే గాక నెల రోజుల స్వల్పకాలంలో 20 రూపాయలను మూట గట్టుకున్నాడు. ఉభయవర్గాలలో ఒక వర్గాన్ని తీవ్రంగా నష్టపరిచే ఈ పద్ధతిని మహాప్రవక్త (సఅసం) వారించారు.

అలాగే ముస్లింలు పొద్దస్తమానం వ్యవసాయోత్పత్తులలో, పాడి పంటలలో మునిగి తేలుతూ దైవమార్గంలో జరపవలసిన కృషిని విస్మరిస్తే జరిగే పర్యవసానం గురించి కూడా ఈ హదీసులో హెచ్చరించటం జరిగింది.

హదీసు ఉల్లేఖకులు

నాఫె (రహ్మ.లై). అబూ అబ్దుల్లాహ్ నాఫె బిన్ సర్జిస్ మదనీ. అబ్దుల్లాహ్ బిన్ ఉమర్ (రజి) గారిచే స్వేచ్ఛ నొసగబడిన బానిస. ఈయన విశ్వసనీయులైన ఉల్లేఖకులు. ప్రఖ్యాత ధర్మవేత్త. అగ్రశ్రేణి తాబయీలలో ఒకరుగా పరిగణించబడతారు. హజ్రత్ అబ్దుల్లాహ్ బిన్ ఉమర్ (రజి) చే ఉల్లేఖించబడిన హదీసులలో చాలా భాగం ఈయన చుట్టూ పరిభ్రమిస్తూ ఉంటుంది. 'నాఫెగారు గనక ఇబ్నె ఉమర్ (రజి) ఆధారంగా ఏదన్నా హదీసును చెబితే ఆ హదీసును గురించి నేను ఇంకొకరి ద్వారా వినవలసిన అవసరమే లేదు' అని ఇమామ్ మాలిక్

(రహ్మ.లై) వ్యాఖ్యానించారు. ఇమామ్ మాలిక్ నాఫె గారి ద్వారా, నాఫెగారు ఇబ్నె ఉమర్ ఆధారంగా ఉల్లేఖించిన పరంపర అత్యంత దృఢమైనదని ఇమామ్ బుఖారీ అభిప్రాయపడ్డారు. నాఫె గారి సౌజన్యంతో చాలామంది హదీసులు చెప్పేవారు. ఈయన హిజ్రీ 117లో లేక ఆ తరువాత కాలంలో మరణించారు.

అతా (రహ్మ.లై) : ఇక్కడ అతా అంటే బహుశా అతా బిన్ అబూ ముస్లిం మైసరా ఖురాసానీ కావచ్చు. ఈయన ముహలబ్ బిన్ అబూ సుఫ్రా బానిస. మరోపేరు అబూ ఉస్మాన్. సిరియాలో స్థిరపడ్డారు. ప్రముఖులలో ఒకరుగా భావించబడేవారు. విశ్వసనీయులు. ధర్మనిష్ఠగలవారు. క్రమం తప్పకుండా రాత్రిపూట తహజ్జుద్ నమాజు చేసేవారు. అయితే ఈయన జ్ఞాపక శక్తి ప్రశ్నార్థకంగా మారింది. ఎక్కువగా అనుమానానికి లోనయ్యేవారు. హిజ్రీ 135వ ఏట 85 ఏండ్ల వయసులో మరణించారు.

706. హజ్రత్ అబూ ఉమామ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా ఉపదేశించారు- "ఎవరయినా సాటి సోదరుని కోసం ఏదైనా సిఫారసు చేస్తే, (పనిపూర్తయిన తరువాత సంతోషంతో) అతను ఇతనికి ఏదన్నా కానుకను పంపించగా దాన్ని గనక ఇతను పుచ్చుకుంటే ఈ వ్యక్తి వడ్డీ యొక్క అతి పెద్ద ద్వారాన్ని సమీపించినట్లే."(దీనిని అహ్మద్, అబూ దావూద్‌లు ఉల్లేఖించారు - దీని పరంపర చర్చకు తావు కల్పించింది)

(٧٠٦) وَعَنْ أَبِيْ أُمَامَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ، قَالَ: «**مَنْ شَفَعَ لِأَخِيهِ شَفَاعَةً فَأَهْدَى لَهُ هَدِيَّةً عَلَيْهَا، فَقَبِلَهَا، فَقَدْ أَتَى بَاباً عَظِيماً مِنْ أَبْوَابِ الرِّبَا**». رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ، وَفِيْ إِسْنَادِهِ مَقَالٌ.

707. హజ్రత్ అబ్దుల్లాహ్ బిన్ అమ్ర్ బిన్ ఆస్ (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) లంచం ఇచ్చేవానినీ, లంచం పుచ్చుకునేవానినీ (ఇద్దరినీ) శపించారు. (దీనిని అబూ దావూద్, తిర్మిజీ లిద్దరూ ఉల్లేఖించారు. తిర్మిజీ దీని ప్రామాణికతను ధృవీకరించారు)

(٧٠٧) وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ، وَصَحَّحَهُ.

సారాంశం

అధర్మంగా, అక్రమ పద్ధతుల ద్వారా ధనాన్ని ఆర్జించేందుకుగాను వెచ్చించబడే దానినే లంచమంటారు. ఎవరయినా ఈ అడ్డదారులు తొక్కారంటే న్యాయంగా, ధర్మంగా ఒకరికి చెందవలసిన హక్కును కొల్లగొట్టినట్లే లెక్క. అయితే ఎవరయినా సమాజంలో తనకు జరుగుతున్న అన్యాయాన్ని అరికట్టడానికి, తనకు రావలసిన హక్కును రాబట్టడానికి డబ్బును ఖర్చుపెడితే అది లంచం క్రిందికి రాదని ధర్మవేత్తలు అభిప్రాయపడ్డారు. కాని ఇలాంటి డబ్బును పుచ్చుకున్నవారు మాత్రం లంచగొండితనానికి పాల్పడినట్లే!

(٧٠٨) وَعَنْهُ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَهُ أَنْ يُجَهِّزَ جَيْشاً، فَنَفِدَتِ الْإِبِلُ، فَأَمَرَهُ أَن يَأْخُذَ عَلَى قَلَائِصِ الصَّدَقَةِ، قَالَ: فَكُنْتُ آخُذُ الْبَعِيرَ بِالْبَعِيرَيْنِ إِلَى إِبِلِ الصَّدَقَةِ. رَوَاهُ الْحَاكِمُ وَالْبَيْهَقِيُّ، وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ.

708. హజ్రత్ అబ్దుల్లాహ్ బిన్ అమ్ర్ బిన్ ఆస్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఆయనకు సైన్యాన్ని సిద్ధం చేయవలసిందిగా ఆజ్ఞాపించారు. కాని ఒంటెలు చాలినన్ని లేవు. అప్పుడు ఆయన (సఅసం) సదకా ఒంటెలపై (అప్పుగా ఒంటెలను) సేకరించవలసిందిగా ఆయన్ని ఆదేశించారు. 'ఒక ఒంటెను రెండు సదకా ఒంటెలకు బదులుగా తీసుకునేవాణ్ణి' అని ఆయన చెప్పారు. (హాకిమ్ మరియు బైహఖీ దీనిని ఉల్లేఖించారు - హదీసు అందజేసిన వారు నమ్మకస్థులు)

సారాంశం

'సదఖా ఒంటెలు' అంటే ప్రభుత్వ ధనాగారానికి జకాత్ రూపేణా, సదఖాల (దానధర్మాల) రూపేణా వచ్చే ఒంటెలని భావం. ఈ ఒంటెలు ప్రభుత్వ ధనాగారంలోకి వచ్చిన మీదట అప్పుగా తీసుకున్న ఒంటెలకు బదులుగా ఇవ్వవచ్చున్న ఉద్దేశ్యంతో దైవప్రవక్త (సఅసం) ఈ విధంగా సూచించారు.

పశువుకు బదులుగా పశువును కొనవచ్చనీ, అమ్మవచ్చనీ ఈ హదీసు ద్వారా అవగతమవుతోంది. ఇమామ్ షాఫయి (రహ్మ.లై), ఇమామ్ మాలిక్ (రహ్మ.లై) మరియు అత్యధికమంది ధర్మవేత్తలు ఈ రకపు క్రయవిక్రయాలను ధర్మ సమ్మతంగానే తలపోస్తున్నారు. కాని హనఫీ విద్వాంసులు మాత్రం ఇందుకు సుముఖంగా లేరు.

(٧٠٩) وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْمُزَابَنَةِ: أَنْ يَبِيعَ ثَمَرَ حَائِطِهِ إِنْ كَانَ نَخْلاً بِتَمْرٍ كَيْلاً، وَإِنْ كَانَ كَرْماً أَن يَبِيعَهُ بِزَبِيبٍ كَيْلاً، وَإِنْ كَانَ زَرْعاً أَنْ يَبِيعَهُ بِكَيْلِ طَعَامٍ، نَهَى عَنْ ذٰلِكَ كُلِّهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

709. హజ్రత్ ఇబ్నె ఉమర్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) 'ముజాబనా' వర్తకం చేయడాన్ని వారించారు. ముజాబనా వర్తకమంటే ఒక వ్యక్తి తన తోటలోని తాజా ఖర్జూర పండ్లను ఎండు ఖర్జూర పండ్లకు బదులు అమ్మడం, లేదా తాజా ద్రాక్ష పండ్లను ఎండు ద్రాక్ష పండ్లకు బదులు అమ్మడం లేదా పొలంలోని పంటను (పచ్చి ధాన్యాన్ని) ఆరివున్న ధాన్యానికి బదులుగా అమ్మడం. ఆయన (సఅసం) ఈ రకమైన క్రయవిక్రయాలన్నింటినీ వారించారు. (బుఖారీ, ముస్లిం)

(٧١٠) وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ، وَسُئِلَ عَنِ اشْتِرَاءِ الرُّطَبِ بِالتَّمْرِ، فَقَالَ: «أَيَنْقُصُ الرُّطَبُ إِذَا يَبِسَ؟» قَالُوا: نَعَمْ، فَنَهَى عَنْ ذٰلِكَ. رَوَاهُ الْخَمْسَةُ، وَصَحَّحَهُ ابْنُ الْمَدِينِيِّ وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ حِبَّانَ وَالْحَاكِمُ.

710. దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ప్రవచించగా తాను విన్నానని హజ్రత్ సాద్ బిన్ అబూ వక్కాస్ (రజి) తెలిపారు. "తాజా ఖర్జూర పండ్లను ఎండు ఖర్జూర పండ్లకు బదులుగా అమ్మవచ్చా?" అని ఆయన్ని (స) ప్రశ్నించగా "అవి ఎండిన తరువాత తూకంలో తగ్గుతాయా?" అని ఆయన (సఅసం) అడిగారు. "అవును" అని జనులు చెప్పారు. అప్పుడాయన (స), ఇలాంటి వర్తకం చేయరాదని తాకీదు చేశారు. (దీనిని ఐదుగురూ ఉల్లేఖించారు - ఇబ్నె మదీని, తిర్మిజీ, ఇబ్నె హిబ్బాన్, హాకిమ్‌లు దీనిని ప్రామాణికమైందిగా పేర్కొన్నారు)

(٧١١) وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ بَيْعِ الْكَالِىءِ بِالْكَالِىءِ، يَعْنِي الدَّيْنِ بِالدَّيْنِ. رَوَاهُ إِسْحَاقُ وَالْبَزَّارُ بِإِسْنَادٍ ضَعِيفٍ.

711. హజ్రత్ ఇబ్నె ఉమర్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) అప్పుకు బదులుగా అప్పును అంటే రుణానికి బదులుగా రుణాన్ని అమ్మడాన్ని వారించారు. (దీనిని ఇస్‌హాఖ్, బజ్జార్ బలహీన ప్రమాణాలతో ఉల్లేఖించారు)

సారాంశం

అప్పును అప్పుకు బదులుగా అమ్మడం అధర్మమని ఈ హదీసు ద్వారా స్పష్టమవుతోంది. ఉదాహరణకు : అస్లం అనే వ్యక్తి అహ్మద్ అనే వ్యక్తి వద్ద ఒక స్కూటర్‌ను 10 వేల రూపాయలకు కొని ఒక సంవత్సరకాలంలో పూర్తి డబ్బు చెల్లిస్తానని మాటిచ్చాడు. సంవత్సర కాలం గడచిపోయినా అస్లం డబ్బు చెల్లించే స్థితిలో లేడు. అతడు అహ్మద్ వద్దకుపోయి, మరికొంత గడువు ఇస్తే 12 వేలు ఇస్తానని అంటాడు. అంటే ఒకసారి తీసుకున్న అప్పుపై మరింత అప్పు ఇస్తానన్నాడు. ఈ అదనపు 2 వేల పైకం వడ్డీ క్రిందికి వస్తుంది.